

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

ul. Przemysłowa 30/32, 00-450 Warszawa

ZSR/500/14/2013/ER

Warszawa, 24 września 2013 roku

Trybunał Konstytucyjny
Warszawa

Wnioskodawca:

Rzecznik Praw Obywatelskich

Uczestnicy postępowania:

1. Minister Sprawiedliwości
2. Prokurator Generalny

Sygn. akt: U 7/13

Pismo
Rzecznika Praw Dziecka

- I. Na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 2a ustawy z dnia 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 ze zm.), zgłaszam udział Rzecznika Praw Dziecka w postępowaniu toczącym się przed Trybunałem Konstytucyjnym z wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich z 22 lipca 2013 r. o stwierdzenie niezgodności § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz. U. Nr 124, poz. 1359 z późn. zm.) oraz § 34 rozporządzenia w zakresie w jakim odsyła do odpowiedniego stosowania § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z art. 95 § 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 z późn. zm.),

art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust 3 Konstytucji RP i art. 92 ust. 1 zd. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

- II. Wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich popieram w całości i jednocześnie wnoszę o rozszerzenie wzorca kontroli i stwierdzenie niezgodności zaskarżonych przepisów z art. 37 a i 37 b Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 20 listopada 1989 r.

Uzasadnienie

Rzecznik Praw Obywatelskich złożył wyżej wskazany wniosek w związku z wykonywaniem funkcji Krajowego Mechanizmu Prewencji w rozumieniu Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku z dnia 18 grudnia 2002 r.

Argumentację swoją Rzecznik Praw Obywatelskich oparł na analizie przepisów prawa prowadzącą do stwierdzenia że stosowany system izolacji nieletnich w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym lub izbie przejściowej stworzony został na poziomie rozporządzenia wydanego w tym zakresie bez wyraźnego umocowania ustawowego. W związku z tym stanął na stanowisku, że przepis § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia oraz § 34 rozporządzenia w zakresie w jakim odsyła do odpowiedniego stosowania § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia wykracza poza treść delegacji ustawowej zawartej w art. 95 § 3 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Żaden bowiem ze składników tego upoważnienia nie zawiera umocowania do uregulowania w rozporządzeniu materii izolowania nieletniego ze względu na bezpieczeństwo i porządek w zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich, a także kwestii proceduralnych dotyczących tej materii. Zauważył również, że przepisy ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich nie przewidują procedury izolowania nieletnich ze względu na potrzebę zachowania porządku i bezpieczeństwa. W konsekwencji kwestionowane przepisy rozporządzenia nie mogą być zgodne z art. 92 ust. 1. zd. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto podniósł, że § 25 ust. 1. pkt 4 rozporządzenia stanowi materialno prawną podstawę do ograniczenia wolności nieletnich poprzez izolację. Natomiast zgodnie z art. 41 ust. 1 zd. 2 Konstytucji RP pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonym w ustawie. W związku z tym zarzucił kwestionowanym przepisom także niezgodność z wymienionym przepisem Konstytucji.

W dalszej części Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił zarzut naruszenia zasady proporcjonalności określonej w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Przeprowadzając test zgodności zakwestionowanych przepisów rozporządzenia z zasadami: przydatności, konieczności i proporcjonalności *sensu stricte* doszedł do wniosku, że przepisy te zdały jedynie test zgodności z zasadą przydatności, służąc realizacji założonego celu. Dlatego też jego zdaniem zaskarżone przepisy nie mogą być także zgodne z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

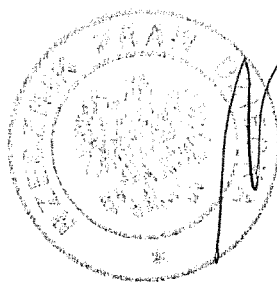
W końcowej części wniosku Rzecznik Praw Obywatelskich odwołał się do standardów międzynarodowych twierdząc, że zaskarżone przepisy są niezgodne z regułami 66 i 67 „Reguł Narodów Zjednoczonych Dotyczących Ochrony Nieletnich Pozbawionych Wolności (Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 45/113) oraz Zaleceniem CM/Rec(2008)11 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich w sprawie europejskich reguł dla młodocianych przestępców objętych sankcjami lub środkami alternatywnymi.

Rzecznik Praw Dziecka podziela argumentację przedstawioną przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Popierając wniosek pragnie zauważyć, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, czemu dała wyraz w art. 72 Konstytucji RP. Przyjęła również do swojego systemu prawnego specjalny standard ochrony praw dziecka, który wynika z przyjętych zobowiązań międzynarodowych. W tym zakresie Konwencja o prawach dziecka już w preambule domaga się by „z uwagi na swoją niedojrzałość fizyczną oraz umysłową” państwa – strony zapewniły dziecku „szczególną opiekę i troskę, w tym właściwą ochronę prawną...”. Podobne treści możemy znaleźć w postanowieniach Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych i Kulturalnych (art.10 ust. 3). – „Należy podjąć specjalne kroki w celu zapewnienia ochrony i pomocy wszystkim dzieciom i młodzieży bez jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na pochodzenie lub inne przyczyny.”, Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej (art. 24 ust. 2) – „Wszystkie działania dotyczące dzieci należy podporządkować najlepszym interesom dziecka.”. Nie może ulegać wątpliwości, że aktywność państwa o jaką chodzi w powołanych dokumentach odnosi się nie tylko do działań z dziedziny wykonawczej ale również do działalności legislacyjnej, której efekt w postaci obowiązujących w systemie prawnym norm, musi odzwierciedlać przyjęte standardy i być zgodny z zobowiązaniami międzynarodowymi w tym zakresie.

W związku z tym, Rzecznik Praw Dziecka pragnie przypomnieć, że zgodnie z art. 37 a) zdanie pierwsze Konwencji o Prawach Dziecka, Rzeczpospolita Polska zobowiązała się by żadne dziecko podlegające jej jurysdykcji „nie podlegało torturowaniu bądź okrutnemu , nieludzkiemu czy poniżającemu traktowaniu lub karaniu” Natomiast

w art. 37 b) zdanie pierwsze tej samej Konwencji zobowiązała się, by „żadne dziecko nie zostało pozbawione wolności w sposób bezprawny lub arbitralny”, zaś w zdaniu drugim „Aresztowanie, zatrzymanie lub uwięzienie dziecka powinno być zgodne z prawem i może być zastosowane jedynie jako środek ostateczny i na możliwie najkrótszy czas”.

W kontekście powołanych postanowień Konwencji o Prawach Dziecka, Rzecznik Praw Dziecka, podziela stanowisko wywiedzione we wniosku, że pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonym w ustawie. Domagają się tego nie tylko przytoczone wcześniej normy konstytucyjne ale i cytowane postanowienia Konwencji o Prawach Dziecka. Przytoczona przez Rzecznika Praw Obywatelskich treść zaskarżonych przepisów, jak i praktyka ich stosowania, wskazują na realizację wręcz odwrotnych standardów do wymienionych w cytowanych postanowieniach Konwencji o Prawach Dziecka. Wobec nieletnich środki izolacyjne w postaci umieszczenia w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym i izbie przejściowej stosowane są bez umocowania ustawowego, a więc w rozumieniu Konwencji – bezprawnie. Natomiast decyzje dyrektora Zakładu Poprawczego lub Schroniska dla Nieletnich w tym zakresie nie podlegają kontroli niezawisłego sądu. Stąd też można postawić zarzut arbitralnego ich stosowania. Nie został określony, żadnym przepisem czas ich stosowania, a praktyka, jak wskazuje Rzecznik Praw Obywatelskich, daje liczne przykłady wykorzystywania umieszczenia dziecka (nieletniego) w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym lub izbie przejściowej jako środka doraźnej reakcji „wychowawczej” i dyscyplinującego, a nie jedynie jako środka ostatecznego. W tym kontekście należy podnieść, że również w odniesieniu do powołanych wyżej postanowień Konwencji o Prawach Dziecka zaskarżone przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości nie sprostają testowi legalności i konieczności, co jest wymagane by uznać przepis za zgodny z podstawowymi standardami ochrony praw dziecka. Z tego względu rozszerzenie granic wniosku co do wzorców ochrony praw dziecka jest konieczne i uzasadnione.

[Handwritten signature]